

MEMORANDUM GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 2012

AANDACHTSPUNTEN VOOR EEN HERKENBAAR EN TOEKOMSTGERICHT BELEID

Actief burgerschap en inspraak

- Actief burgerschap betekent dat burgers hun verantwoordelijkheid opnemen voor hun lokale samenleving. Dit betekent niet enkel eisen stellen, maar ook betrokkenheid en engagement tonen. Ook ouderen zijn volwassen burgers met veel ervaring en competenties. Zij dienen als zodanig mee te denken over zaken die betrekking hebben op ouderen.
Lokale besturen dienen ouderen en personen met een handicap voldoende te stimuleren om via hun organisaties mee te praten over het beleid dat hen aanbelangt. Daarom ijveren we er voor dat gemeenten inspanningen doen om alle burgers te horen en te betrekken bij het beleid. LBV stelt vast dat de ouderen, niettegenstaande zij een steeds groter segment van de bevolking uitmaken, steeds minder aan bod komen. De deelname van ouderen als kandidaat aan politieke verkiezingen moet gestimuleerd en ondersteund worden. LBV is evenwel geen vragende partij voor een reglementair ingrijpen om de groep van ouderen aan de hand van positieve discriminatie verkiesbare plaatsen op de lijsten te doen toebedelen.
- Een seniorenadviesraad en een raad voor personen met een handicap kunnen helpen om het lokale beleid te toetsen op bijvoorbeeld toegankelijkheid en voorzieningen.
Daarnaast draagt de aanwezigheid van ouderen en van personen met een handicap in andere gemeentelijke adviesraden bij tot meer diversiteit en gedragenheid van de diverse beleidsdomeinen.
- Een lokale adviesraad mag geen doekje voor het bloeden zijn waaraan pro forma eens een advies wordt gevraagd.
De werking moet gebaseerd zijn op een samenwerking tussen de lokale overheid en de raad. Eenrichtingsverkeer in de communicatie is dus uit den boze.
Dit kan vermeden worden door duidelijke afspraken te maken over de bevoegdheid en verwachtingen zowel van de raad als van de lokale overheid. Op de uitgebrachte adviezen moet binnen een redelijke termijn een schriftelijk

antwoord van het College van Burgemeester en Schepenen uitgebracht worden en een afwijzing van een advies moet steeds ernstig gemotiveerd worden.

- Het is belangrijk dat in elke stad en gemeente een medewerker wordt aangesteld die als rechtstreeks aanspreekpunt de verantwoordelijkheid draagt voor overeengekomen actiepunten.

Een positieve beeldvorming

- De leefwereld van de senioren en de zorgsector worden niet altijd even correct in beeld gebracht. Men scheidt veelal het beeld van afhankelijke en zorgbehoevende personen die de gemeenschap heel veel geld kosten. De lokale overheid kan ertoe bijdragen om een accurater, vollediger en meer verscheiden beeld weer te geven. Inspanningen op dit vlak zullen positieve terugwineffecten opleveren:
 - door de rusthuizen en het reilen en zeilen binnen deze woon-en zorgcentra accuraat weer te geven, zal er vanwege zorgbehoevende ouderen minder weerstand zijn om, als het nodig is, naar een woon-en zorgcentrum te gaan.
 - een positief beeld van de seniorensector en de sector van de personen met een handicap vergroot de interesse ook vanwege jongere senioren, om een taak als vrijwilliger op te nemen.
 - door aandacht te geven aan momenteel wat vergeten doelgroepen binnen de ouderen- en gehandicaptenpopulatie (allochtonen, holebi's, daklozen,..) worden een aantal taboes doorbroken.

Recht op informatie

- Ouderen en personen met een handicap vormen een kwetsbare groep wanneer het aankomt op het hanteren van moderne communicatietechnologieën. Men vergeet gauw dat het merendeel van de 60-plussers nog niet overweg kan met het internet. Vele mensen informeren zich nog het liefst via de traditionele bronnen: het gemeentelijk infoblad, de krant, radio en televisie. Het is bijgevolg moeilijk te verantwoorden indien er op de officiële website van de gemeente informatie is terug te vinden die niet via de klassieke kanalen wordt verspreid. Ook toegankelijke gemeentelijke diensten voor ouderen en personen met een handicap vormen in deze een aandachtspunt.
- Via een 'sociaal huis' kan de gemeente een toegankelijkheidsconcept realiseren, dat moet garanderen dat de gebruiker zo snel en efficiënt mogelijk aan de nodige hulpverlening raakt, met zo weinig mogelijke tussenstappen. Medewerkers van het 'sociaal huis' dienen echter niet alleen door te verwijzen naar gemeentelijke diensten, maar ook naar het ziekenfonds van de hulpvrager. Er dient een wisselwerking te zijn tussen de diensten maatschappelijk werk van de ziekenfondsen en de gemeentelijke infodiensten.

- Naast de traditionele communicatie, kunnen lokale overheden ook inzetten op het bevorderen van de digitale geletterdheid. De gemeentelijke overheid kan sociaal-culturele verenigingen stimuleren tot het inrichten van computerlessen voor hun leden. Bijvoorbeeld door hen via een puntensysteem in het subsidiereglement extra te belonen wanneer dergelijke activiteiten voorzien worden.

Automatische toekenning van rechten

- Een degelijke informatie is belangrijk maar de steden en gemeenten zouden ook een bijzondere inspanning moeten doen om de eigen uitkeringen, premies en voordelen daar waar het mogelijk is automatisch toe te kennen zonder dat daarvoor ingewikkelde aanvraagformulieren moeten ingevuld worden. Voornamelijk ouderen laten wel eens hun rechten liggen omwille van het niet kennen, het niet begrijpen en het niet kunnen hanteren van aanvraagprocedures.

Activering en bewegen

- Het is algemeen bekend dat minder-actieve ouderen een hoger risico lopen om geconfronteerd te worden met mobiliteitsproblemen, fysieke achteruitgang, sociaal isolement en zelfs mentale aftakeling. Het belang van sport en beweging mogen we daarom niet uit het oog verliezen. Zo is stramheid een van de voornaamste oorzaken van vallen bij ouderen. Het gemeentelijk sportbeleid is echter vooral gericht op competitie en prestatiesporten. LBV ijvert er voor dat gemeenten voldoende initiatieven nemen om de minder-actieve inwoners op een verantwoorde wijze aan het bewegen te krijgen. Binnen de begrotingspost van de sport, dienen middelen gereserveerd te worden voor de organisatie van bewegingsactiviteiten voor senioren.

Lokaal cultuurbeleid en het verenigingsleven

- LBV ijvert er voor dat ouderen ten volle van het cultureel aanbod gebruik moeten kunnen maken. Toegankelijkheid, bereikbaarheid en betaalbaarheid van de culturele infrastructuur en het aanbod moeten daarom een blijvend aandachtspunt zijn in het gemeentelijk cultuurbeleid.
- Lokale verantwoordelijken van verenigingen hebben nood aan goede aanspreekpunten in hun gemeente of stad. Men dient te weten waar men terecht kan voor vragen tot ondersteuning of voor vragen over het beleid. De cultuurbeleidscoördinator moet deze taak als ondersteuner van het verenigingsleven duidelijk terugvinden in het takenprofiel en moet de tijd en middelen hebben om deze functie ten volle uit te oefenen.

- Lokale besturen moeten flexibel kunnen inspelen op de nood aan logistieke ondersteuning van de verenigingen. Het uitlenen van materiaal of verhuren van ruimtes dient betaalbaar te zijn en ook (te hoge) borgsommen zijn uit den boze. Lokale besturen kunnen ook andere facetten van logistieke ondersteuning aanbieden, bijvoorbeeld drukwerk en technische bijstand.
- De regulitis van de hogere overheden maakt het steeds moeilijker om vandaag als vereniging onbekommerd je ding te doen en je te concentreren op je kerntaken. Lokale besturen kunnen verenigingen hierbij helpen door hen wegwijs te maken in de wetgeving bij de organisatie van activiteiten. Dit kan zowel via een fysiek aanspreekpunt (bijv. de cultuurbeleidscoördinator) als via de gemeentelijke website of een e-loket.
- Gemeenten kunnen ook meer pro-actief initiatief nemen om verenigingen te vrijwaren van rompslomp en administratieve lasten, bijvoorbeeld door bulkafspraken te maken rond auteursrechten en aanverwante rechten.
- Lokale verenigingen zijn dankzij hun verbondenheid met koepels, bijzonder goed geplaatst om op plaatselijk vlak vertaling te geven aan maatschappelijke thema's. Ook de lokale besturen kunnen zorgen voor inhoudelijke ondersteuning of het creëren van de condities waarbij er uitwisseling plaatsvindt. Het stimuleren van netwerking en samenwerking met andere culturele spelers (cultuurcentra, bibliotheek, volkshogescholen, sportclubs, ...) kan hierbij verrijkend werken.
- Gemeenten moeten oog hebben voor participatie en betrokkenheid van verenigingen, burgers en andere actoren bij het lokale cultuurbeleid. Alhoewel hun werking wel eens in twijfel wordt getrokken en er uitgekeken wordt naar alternatieve manieren van burgerparticipatie, blijven de traditionele cultuur- en adviesraden hun deugdelijkheid bewijzen als forum voor adviesverlening en het betrekken van het middenveld bij het lokale cultuurbeleid. Gemeenten moeten daarom verder inzetten op cultuurraden en andere adviesraden en zonodig een herwaarderingsoperatie doorvoeren. Dit kan door meer rechten toe te kennen wanneer het aankomt op meebesturen en meebeslissen en door de raden te ondersteunen en faciliteren, niet alleen als adviesgever, maar ook als een plek waar verenigingen kunnen netwerken en informatie uitwisselen. Tenslotte dienen de lokale besturen over de pluralistische samenstelling van de raden te waken, zodat de diversiteit van het verenigingsleven ook is terug te vinden in de cultuurraden en andere adviesraden.
- Het cultuurbeleid van lokale besturen legt in veel gevallen te veel nadruk op de eigen programmering. Zo stellen we bijvoorbeeld vast dat veel activiteiten gratis of aan onklopbare prijzen door dienstencentra worden ingericht. Dit terwijl het verenigingsleven vaak met beperkte financiële middelen dient rond te komen. Steden en gemeenten dienen daarom meer in te zetten op het vrij

initiatief van het verenigingsleven. In plaats van zelf culturele activiteiten te initiëren, kunnen lokale verenigingen betrokken worden bij de uitbouw van het educatieve en culturele aanbod. Door hen deel uit te laten maken van het cultuurbeleid, bouwen ze mee aan het culturele leven van de gemeente of stad.

- Gemeenten kunnen maatregelen nemen om de zichtbaarheid van het verenigingsleven te verbeteren. Dit kan door hun activiteiten bekend te maken via de gemeentelijke communicatiekanalen en door ze een plek te geven in het cultuur- of gemeenschapscentrum.
- Gemeentelijke subsidies zijn vaak de belangrijkste inkomstenbron voor een vereniging. Structurele subsidies bieden houvast en groeimogelijkheden, terwijl projectsubsidies aanzetten tot dynamiek en vernieuwing. Lokale overheden dienen deze incentives te bestendigen binnen een realistisch en transparant voorwaardenkader.

Veiligheid

- Veiligheid en zich veilig voelen is een basisrecht. Het behoort tot ieders recht om zich te verplaatsen op een veilige manier, ook als het donker is. Onveiligheidsgevoelens worden vaak veroorzaakt door asociaal gedrag (graffiti, sluijkstorten) of een verloederde of onoverzichtelijke omgeving. Ook losse tegels op de stoep of moeilijk betreedbare omleggingen voor voetgangers creëren een onveilige omgeving. Lokale besturen kunnen een meldingspunt installeren waar burgers onveilige situaties of toestanden kunnen aankaarten. Veiligheidspreventie en het wegwerken van toestanden die onveiligheid(sgevoelens) in de hand werken, zou een permanente zorg moeten zijn van de lokale overheden.
- Er is duidelijk behoefte aan meer blauw op straat en dan voornamelijk agenten die bereikbaar zijn. Vaak rijden politieagenten rond in hun combi en zijn ze moeilijk aanspreekbaar. Politie zou meer te voet, op de fiets of te paard moeten patrouilleren. Burgers gaan op die manier sneller geneigd zijn om hen aan te spreken en dus ook vaker een beroep op hen doen. Het verkleinen van deze afstand en het verlagen van de drempel zal bijdragen aan het veiligheidsgevoel. Het herwaarderen van de wijkagent kan ook de kloof tussen de ‘ordediensten’ en de burger inperken.

Mobiliteit

- Lokale besturen dienen voldoende rustplaatsen te voorzien. Zitbanken op de markt, in de centrumstraten of in het park betekenen een stimulans voor mensen die minder goed te been zijn, om toch op stap te gaan.

- Behalve voldoende rustplaatsen is er in Vlaanderen een enorm gebrek aan toegankelijke, openbare toiletten. Ouderen hebben duidelijk nood aan meer sanitaire faciliteiten. Gemeentebesturen nemen hierin veel te weinig hun verantwoordelijkheid op.
- Veel mensen van onze doelgroep nemen het openbaar vervoer om zich te verplaatsen. Hierbij dient aandacht te gaan naar de dienstregeling en de inplanting van stopplaatsen van tram of lijnbus, zeker in wijken met veel ouderen of in de buurt van woon- zorgcentra. Eventueel kunnen gemeentes een overeenkomst met de vervoersmaatschappij treffen om belbussen in te schakelen. Gemeentes kunnen de oprichting van mindermobielen centrales en vrijwilligersvervoer stimuleren, eventueel in samenwerking met de ziekenfondsen.
- LBV pleit voor de aanleg van meer zebra's. Ook het voorzien van een goede verlichting bij oversteekplaatsen en het verlagen van de trottoirdrempels is erg belangrijk voor alle burgers, niet alleen voor mensen met mobiliteitsproblemen.
- Veel steden en gemeenten kampen met ernstige parkeerproblemen en om te komen tot een duurzaam mobiliteitsbeleid is het uitwerken van een integraal parkeerbeleid noodzakelijk. Hierin moeten duidelijke maatregelen worden opgenomen voor personen met een beperking. Parkeerkaarten voor personen met een beperking worden dikwijls op een oneigenlijke manier of zelfs op een frauduleuze wijze gebruikt. De mobiliteit en integratie van personen met een handicap wordt hierdoor beknut. De lokale besturen moeten hier meer hun verantwoordelijkheid nemen en misbruik van deze parkeerplaatsen en -kaarten op een actieve manier aanpakken.

Ouderen en wonen

- Alles moet in het werk worden gesteld om de ouderen zo lang mogelijk te laten ontsnappen aan een bedreigend “ontwortelen”. In de eigen woning kunnen blijven betekent – ook als men nog niet echt zorgbehoevend is – dat de oudere de mogelijkheid moet hebben om in die woning te kunnen beschikken over een aangepast en bruikbaar basiscomfort. Lokale overheden moeten hier een begeleidende of zelfs interveniërende rol spelen.
- Het eigen bezit van een woning speelt een sleutelrol in de strijd tegen armoede maar het onderhoud – van meestal oudere en verouderde woningen – kan zwaar drukken op de financiële draagkracht. Creatieve oplossingen kunnen hier ook op lokaal vlak worden uitgewerkt. Een derdebetalersregeling kan hier soelaas brengen.
- In het vermijden van zware aanpassingskosten is een preventieve aanpak belangrijk en noodzakelijk. De lokale besturen moeten alert zijn bij het

toestaan van bouw- en verbouwvergunningen zodat bouwheren en architecten systematisch aandacht hebben voor levensbestendige projecten en meegroeiwoningen.

- Bijzondere aandacht van de lokale besturen moet gaan naar het sociaal karakter van te realiseren seniorenflats en een overdreven commercialisering dient verhinderd te worden. De lokale besturen hebben een verantwoordelijkheid in het bewaken van een differentiatie in aanbod.
- Indien de oudere zich op de huurmarkt bevindt of er naartoe gedwongen wordt, moet de lokale overheid waken over betaalbare huurprijzen. Bij een ontoereikend pensioen is een financiële tegemoetkoming aangewezen.
- In de strijd tegen armoede is een voorrangregeling bij het toekennen van een sociale woning zeker verantwoord.
- Het realiseren van alternatieve woonvormen (kangoeroewoning, duplexwoning, groepswonen, aanleunwoningen,...) moet meer gestimuleerd worden en de actuele hinderpalen (stedenbouwkundig, fiscaal,..) moeten verdwijnen. We denken daarbij ook aan vormen van beschermd wonen voor die ouderen die nood hebben aan een of andere vorm van structuur en toezicht, onder meer door een vereenzamingsproblematiek, afhankelijkheidsproblematieken of psychiatrische problemen of gedragsproblemen.

Wonen en mantelzorg

- We zijn er allen van overtuigd dat een zorgbehoevende persoon best zo lang mogelijk in de vertrouwde omgeving begeleid en verzorgd dient te worden. Dit is meteen ook een van de uitgangspunten van het woonzorgdecreet. Daarom zijn initiatieven rond thuiszorg, mantelzorg en zelfzorg zo belangrijk. Ook de lokale overheid dient verantwoordelijkheid te dragen in het voorzien van een kwaliteitsvolle dienstverlening. Dit kan mede mogelijk gemaakt worden via de ondersteuning van de mantel- en thuiszorg. Op het gebied van mantelzorg kunnen er samenwerkingsverbanden aangegaan worden met de ziekenfondsen en de erkende verenigingen van gebruikers van mantelzorgers.
- Mantelzorgers hebben doorgaans weinig tijd om zelf op zoek te gaan naar informatie. Nochtans ervaren zij een gebrek aan informatie over tegemoetkomingen, tussenkomsten en waar zij dit moeten aanvragen. Gemeenten kunnen hierbij een belangrijke rol spelen inzake informatieverschaffing of mantelzorgers doorverwijzen naar de ziekenfondsen of mantelzorgverenigingen.
- Uitgaande van de optie om in de zorg voor ouderen de thuiszorg (met een focus op de mantelzorg) verhoudingsgewijs sterker te laten toenemen dan de intramurale opvang, zal de behoefte aan 'heropladingmomenten' voor de

mantelzorgers zeer sterk toenemen. Een optimale ondersteuning van de mantelzorger impliceert een veralgemeende inplanting van dagverzorgingscentra (met een streefdoel van een dagverzorgingscentrum van minstens 5 plaatsen in elke gemeente). De lokale besturen hebben de verantwoordelijkheid om op dit vlak stimulerende initiatieven te nemen.

- In dezelfde logica is het de taak van gemeenten om te voorzien in kortverblijf en andere vormen van ondersteuning voor mantelzorgers, zodat deze af en toe eens tijd kunnen nemen voor zichzelf. Hierdoor vermindert hun draaglast en kunnen zij de zorg langer volhouden. Gemeenten waar er nog geen aanbod is of waar dit te beperkt is, moeten bijkomende inspanningen leveren.
- Heel wat gemeentebesturen en drie provinciebesturen waarderen vandaag hun mantelzorgers door het geven van een mantelzorgpremie. We stellen echter vandaag vast dat elke gemeente andere voorwaarden en een verschillend bedrag hanteert, wat leidt tot ongelijkheid. Bovendien zijn de voorwaarden vaak zodanig streng dat slechts een beperkt aantal mantelzorgers in aanmerking komt. We pleiten voor een rechtvaardiger en transparanter systeem waarbij ook de mantelzorgverenigingen betrokken kunnen worden. De reglementen voor toekenning van een premie dienen zo weinig mogelijk voorwaarden te tellen. Het opnemen van een mantelzorgtaak moet op zich al voldoende zijn en verdient aldus erkenning.

Wonen en ouderenzorg

- Om de zorgbehoevende het best te kunnen bijstaan bij zijn persoonlijke noden, moet een geïntegreerd aanbod van ouderen- en thuiszorg ontwikkeld worden binnen een gemeente. De lokale besturen zijn het best geplaatst om de lokale zorgnoden in te schatten. Het lokale bestuur moet daarom zijn coördinerende functie inzake het zorgaanbod vervullen.
- De inplanting van de residentiële ouderenzorg moet gebiedsdekkend georganiseerd worden. Het is de opdracht van de lokale besturen om aan de hand van toekomstgerichte behoeftenanalyses het beantwoorden aan een optimale geografische toegankelijkheid en aan een aansluiting van de woonzorgvoorziening bij de vertrouwde leefomgeving van ouderen te waarborgen.
- De huidige situatie waarbij sommige gemeenten en OCMW's vasthouden aan de wettelijke voorschriften van terugvordering bij de kinderen van ouderen die onvoldoende financiële middelen hebben om hun verblijf in een woonzorgcentrum of ziekenhuis te betalen en andere gemeenten die de onderhoudsverplichting negeren is onrechtvaardig en leidt in sommige gevallen zelfs tot gemeente-shopping. LBV vraagt dat in afwachting van een wettelijke globale regeling, de gemeenten een eenduidige benadering aan de dag leggen.

Dit memorandum is tot stand gekomen in samenwerking met de Liberale Vereniging van Personen met een Handicap vzw en Liever Thuis LM vzw.

Brussel, september 2011